

JOK-bladet

3 - 2017

Järvafältets Ornitologiska Klubb

Skrattmås och storlom.
Foto: Kenneth Sjögren

REDAKTÖRENS SIDA

Många minns nog årets inledning alldeles särskilt på grund av den uteblivna nederbörden, vilket bl a påverkade Järvafältets våtmarker. Vattennivån vid t ex Säbysjön var trots reglering 1-2 dm lägre än normalt, vilket naturligtvis bidrog till att våtmarker inte vattenfylldes och översvämmades i den omfattning som vi önskat. Antalet rastande änder blev därför färre än normalt under våren och vi missade också att få sitta på parkett vid 30-meterskärret och därifrån bevittna hur fiskgjusar dök för att fånga gäddor i kärret. Denna vår fanns det helt enkelt inte tillräckligt med vatten i kärret för att lekgäddorna skulle trivas där.

Våren var kyligare än normalt och fortfarande, ett bra stycke in i maj, upplevdes nätter med flera minusgrader. Klart ogynnsamt för nyanlända vårfåglar.

Perioder med friska nordvindar bidrog dessutom till att nordflyttande vadare tvekade inför att fortsätta sin resa norrut. Många valde istället att stanna upp och rasta i ett större antal än normalt i vårt område.

Under det första halvåret upptäcktes **fyra nya arter på Järvafältet**. Lika överraskande som glädjande. Så många nya Järvaarter under ett år har inte upplevts på mycket länge. Ifjol upptäcktes t ex bara en enda ny art, en mindre sumphöna vid Ravalen. Årets hittills nya arter är i upptäcksordning **vitvingad trut, svarthakad buskskvätta, brandkronad kungsfågel** och **nilgås**.

Dessa arter lockade trevligt många skådare, och inte bara JOKare, till Järvafältet.

JOK-bladet 2017-09-01

Redaktör: Olle Bernard,
som ansvarar för text och bild
där annat ej anges.
olle.bernard@gmail.com

Klubbens hemsida:
jokhemsida.se

Klubbens Facebooksida:
Gruppen "Fågelskådare på Järva"

Web-master: Sophie Hellmin
sophie@lilla-bus.com

Layout: Olle Bernard

Tryck: Tennigraf

Distribution: Clas Cronlund

Stort tack
till Ulf Svahn och Stig Holmstedt
för textbidrag samt till de fotografer
som förgyllt bladet med sina bilder.

Omslag: Skrattmåsen och storlom.
Foto: Kenneth Sjögren.

JOKs Plusgirokonto
580 132-9

Mer om upptäckterna av de "nya Järvafåglarna" kan läsas i detta JOK-blad. Dock inte om den vitvingade truten, eftersom upptäckten av denna beskrevs redan i årets första nummer.

Värdefullt för områdets status som fågelokal är naturligtvis antalet arter och individer som väljer att häcka här. Egentligen är detta antal betydligt viktigare än upptäckten av för området sällsynta gäster. Även om det senare är otroligt trevligt att uppleva.

Bland årets lyckade häckningar/häckningsförsök finns storlom, rördrom, brun kärnhök, fiskgjuse, lärkfalk, trana, skrattmåsen, sydlig gulärta, kärrensångare och hämpling.

Särskilt positivt är att den negativa trenden, av en minskad skrattmåskoloni vid Säbysjön, kunde brytas.

Skrattmåsen med ungar vid Säbysjöns fågeltorn.

Negativt är det däremot att antalet andkullar minskat, vilket noterats vid framför allt Säbysjön. Här häckade dessutom inga skäggdoppingar i år, något som inte upplevts på mängder av år.

Arbeten, som kommer att påverka Järvafältets natur långt in i framtiden, pågår just nu i flera kommuner. Detta gäller bl a "Förbifart Stockholm", den fortsatta utbyggnaden av Barkarbystaden, Norra Igelbäckens nya naturreservat vid det f d flygfältet, Råstasjöns nya naturreservat samt ombyggnaden av Stäket-Rotebroleden.

Jordbruk nära 30-meterskärret våren 2017 med den snabbt växande Barkarbystaden i bakgrunden.

TEXT/FOTO: OLLE BERNARD, REDAKTÖR

JOKs hemsida uppdateras, se sida 19.

Höstprogram 2017, se sida 19.

Svarthakad buskskvätta och Brandkronad kungsfågel - nya arter på Järvafältet

Svarthakad buskskvätta vid Örs hästhagar.
Foto: Olle Bernard.

Den 5/4 valde **Ari Määttä** att lämna hemmalokalen Råstasjön, men dock inte mer än med några hundra meter. Ari drog sig norrut och korsade den närbelägna Sjövägen för att komma in i Örs hästhagar (Sundbybergs kommun). Målet var att försöka upptäcka några nyanlända vårfåglar och det lyckades Ari verkligen med, men han hade nog inte räknat med att hitta en ny art för Järvafältet.

I vassområdet, som gränsar till hästhagarna, upptäckte förmodligen en lätt chockad Ari en stationär och vackert utfärgad hanne svarthakad buskskvätta. En fågel som dessutom hade vänligheten att stanna kvar på lokalen till den 7/4. Under två dagar bjöds därmed många skådare på vackra obsar.

Fåglar, som uppvisat stor likhet med de arter som idag benämns för svarthakad/vitgumpad buskskvätta, har emellertid tidigare observerats vid följande två tillfällen på Järvafältet:

1959.09.16-19; 1 ex. honfärgad vid Ärvinge.

2014.04.26; 1 ex. hanne rastande vid norra delen av 30-meterskärret. Denna individ är dokumenterad med foto, vilket tyvärr inte var tillräckligt bra för att med säkerhet kunna avgöra arttillhörigheten.

Problemet med dessa båda äldre fynd är att det inte med säkerhet kunnat bestämmas om dessa fynd gällt svarthakad- eller vitgumpad buskskvätta.

Den senare arten, d v s vitgumpad buskskvätta, ansågs tidigare utgöra en östlig ras av svarthakad buskskvätta.

De båda gamla fynden får därför betecknas som obestämd svarthakad-/vitgumpad buskskvätta.

Beträffande vårens fynd i Örs hästhagar verkar det lyckligtvis inte råda någon tvekan om den aktuella fågelns arttillhörighet. Denna anses med stor säkerhet vara en svarthakad buskskvätta och därmed erhåller såväl södra Järvafältet som hela Järvafältet ett tillskott i respektive artlista.

Svarthakad buskskvätta blev därmed årets andra nya art för Järvafältet. Tidigare i år har vitvingad trut räknats in som ny art för vårt område.

Brandkronad kungsfågel i Ursvik.
Foto: Haoujin Gezeri.

Haoujin Gezeri, som är relativt nyinflyttad till Ursvik och rejält fågelintresserad, hade under en tid önskat att få se en brandkronad kungsfågel. Därför besökte han under våren platser som Hjorthagen och Sandemar eftersom det i Artportalen rapporterats om att det setts brandkronade kungsfåglar på dessa lokaler. Men tyvärr utan någon framgång. De rara fåglarna ville inte varken visa sig eller höras sjunga för Haoujin.

Den 17/5 bestämde sig Haoujin för att göra en fågelvandring på hemmaplan. Ett beslut som han nog aldrig kommer att ångra.

För nära bostaden i Ursvik upptäckte Haoujin, sannolikt mycket överraskad, en sjungande brandkronad kungsfågel. Den efterlängtrade fågeln höll till i blandskog med inslag av barrträd.

Haoujin rapporterade naturligtvis in sitt rara fynd till "Artportalen", vilket naturligtvis uppmärksammades av flera JOKare. Den brandkronade hade, fram till detta fynd, aldrig tidigare observerats på Järvafältet.

Observatören kontaktades och tillsammans med honom gjordes under påföljande dag eftersök på platsen för upptäckten, men tyvärr utan framgång.

Till all lycka var Haoujin utrustad med kamera, trots han bara skulle skåda på hemmaplan, och med flera bra bilder på den brandkronade fanns ingen tvekan om artbestämningen.

Vi gratulerar Haoujin, nybliven medlem i JOK, till fyndet av den brandkronade kungsfågeln som utgör årets tredje nya art för Järvafältet.

Tidigare i år har vi haft glädjen att få räkna in vitvingad trut och svarthakad buskskvätta som nya arter.

Brandkronad kungsfågel i Ursvik.
Foto: Haoujin Gezeri.

Ytterligare en brandkronad kungsfågel på Järva

Den 2/6 upptäckte **Jon Jörpeland** Järvafältets andra brandkronade kungsfågel och detta i skogsområdet sydost om Ravalen (Knista hammar).

Fågeln stannade kvar i samma område till åtminstone den 24/6, vilket bidrog till att många skådare, inte bara JOKare, fick chansen att uppleva denna spännande fågel.

Just i år har ovanligt många brandkronade kungsfåglar

observerats i vårt land och årets hittills nordligaste fynd gjordes enligt ”Artportalen” vid Ålsjön i Hälsingland den 6/5.

Arten verkar just nu i kraftig expansion i Sverige och brandkronade kungsfåglar har redan häckat i några av landets sydligaste landskap.

Om några år häckar kanske brandkronade kungsfåglar även på Järvafältet.

Brandkronad kungsfågel vid Knista, sydost om Ravalen.

Foton från vänster: Kenneth Sjögren, Nils Eng och Lars Friberg.

Nilgås blev nästa nya Järva-art

Den 7/6 upptäcktes en rastande nilgås på Säby strandäng från Säbysjöns fågeltorn, vilket innebar det första fyndet av arten på Järvafältet.

Nilgås hade fram till detta fynd bara observerats vid endast ett tillfälle tidigare i Uppland (Forsmark 2005). I Södermanland har nilgås hittills observerats vid två tillfällen (sjön Sillen 2008 och Årsta säteri år 2010).

Bland de som vid detta tillfälle bemannade fågeltornet hade **Percy Fredriksson** de för dagen vassaste ögonen, och ungefär vid tidpunkten för 11-kaffet kunde han något chockad meddela att han såg en rastande nilgås på Säby strandäng.

Rastande nilgås på Säby strandäng.

Foton:

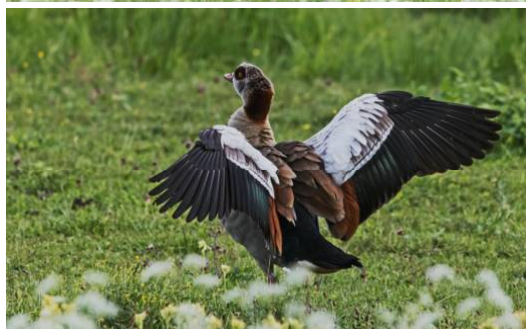
Ovan och nedan t h: Olle Bernard.

Ovan t h nilgås med vitkindad gås: Kjell Kroon.

Nilgåsen sågs allra bäst från Säby strandängs norra obsplats dit mängder av skådare från främst Stockholm och Uppland strömmade till under såväl resterande del av dagen som kvällen.

Nilgåsen stannade bara en dag (7/6) och lyfte från Säby strandäng på kvällen ca kl 20:40.

PS: Två dagar före nilgåsens besök på Säby strandäng, d v s den 5/6 observerades en nilgås vid Köping (Västmanland) och det förfaller tämligen troligt att det var samma individ som rastade på Säby strandäng den 7/6.

Järvafältsrariteter 1 april – 15 augusti

Nilgås

Järvafältets första och Upplands liksom Södermanlands andra nilgås rastade på Säby strandäng den 7/6. Den rara gåsen lockade många skådare från Stockholm med närliggande landskap. Läs gärna mer om nilgåsens upptäckt på annan plats i JOK-bladet.

Rastande nilgås på Säby strandäng.
Foto: Lars-Erik Sarasniemi 2017.06.07.

Ejder

Den 5/4 sträckte två ejdrar (båda gudingar) mot öster över Ravalen. Detta bör utgöra det 5:e fyndet av arten på Järvafältet.

Ejder har observerats vid följande tillfällen på Järva:

- 1993.04.02 1 ex. utfärgad hane rastade under hela dagen utanför Säbysjöns fågeltorn.
- 1999.04.22 23 st ejdrar sträckte över norra Säbysjön.
- 2006.04.29 1 ex. hane sträckte över 30-meters.
- 2007.04.14 16 st ejdrar sträckte över 30-meters.
- 2017.04.05 2 ex. hannar sträckte över Ravalen.

Ägretthäger

I samband med "Fågeltornskampen" den 6/5, då JOK som vanligt bemannade Säbysjöns fågeltorn, upptäcktes två ägretthäger på inflygning mot södra Säbysjön. De vita hägrarna verkade gå in för landning på Säby strandäng, men ändrade sig för att istället flyga över till 30-meterskärret, där de rastade under kort tid.

En av de två ägretthäger som flög över över Säbysjön vid "Fågeltornskampen".
Foto: Lars Friberg 2017.05.06.

Vaktel

På kvällen/natten till den 15/6 hördes en vaktel norr om Väsby gård. Tyvärr kunde inte vakteln höras på samma plats under påföljande natt.

Röd glada

Den 5/8 sträckte en röd glada mot sydväst över 30-meterskärret.

Småfläckig sumphöna

Under perioden 24/5-15/7 hördes totalt fyra småfläckiga sumphöns på norra delen av Järvafältet.

Värst var Väsby sjöäng med två småfläckiga, medan 30-meterskärret och Säby strandäng fick nöja sig med vardera "bara" en.

Kustpipare och myrspov

Över 30-meterskärret sträckte 2 st kustpipare den 13/8. Under första halvan av augusti sträckte totalt 12 st myrspovar över 30-meterskärret.

Dubbelbeckasin

I mitten av maj hördes spelande dubbelbeckasin vid några få tillfällen i 30-meterskärret.

Dvärgmåsar

Efter några år med mycket få observationer av dvärgmåsar på norra Järvafältet blev antalet klart större denna vår, totalt ca 15 st.

Vid Råstasjön observerades ca 5 st dvärgmåsar.

Dvärgmåsa vid Säbysjön.
Foto: Kenneth Sjögren 2017.05.21.

Skräntärna

Under juli observerades vid två tillfällen skräntärnor födosökande vid Säbysjön.

Även vid Råstasjön observerades två skräntärnor, men då under augusti.

Framgångsrikt fiskande skräntärna vid Säbysjön.
Foton: Nils Eng 2017.07.18.

Svarthakad buskskvätta

Vid Örs hästhagar observerades Järvafältets första svarthakade buskskvätta den 5-7/4. Mer om detta fynd på annan plats i detta JOK-blad.

Svarthakad buskskvätta vi Örs hästhagar.
Foto: Olle Bernard 2017.04.

Brandkronad kungsfågel

Under aktuell period upptäcktes två brandkronade kungsfåglar på Järvafältet, vilket utgör de första fynden av arten på Järvafältet.

Den första brandkronade upptäcktes i Ursvik (7/5) och den andra vid Knista hammar sydost Ravalen (2/6). Läs gärna mer om dessa båda fynd på annan plats i detta JOK-blad.

Mindre flugsnappare

Norr om Översjön upptäcktes en sjungande mindre flugsnappare den 17/6. Fågeln, som tyvärr bara observerades en enda dag i området, var en icke utfärgad hanne.

På samma lokal som i år, d v s norr om Översjön observerades även under maj 2011 en mindre flugsnappare. Vid detta tillfälle en utfärgad hanne.
Foto: Lars-Erik Sarasniemi 2011.05.

Skäggmes

I vassområdet vid sydvästra delen av Ravalen observerades 2 st skäggmesar den 9/4. Redan den 25/3 sågs 6 st skäggmesar mycket tillfälligt rastande vid Säbysjöns fågeltorn.

Orre observerad på Järvafältet våren 2016.

Enligt rapport i "Artportalen" observerades en orre (hona) den 27/4 2016 i Norra Kymlinge, vilket är ett område som bör vara beläget inom Järvafältets södra del.

Observationen är tyvärr än så länge ovaliderad.

Orre var fram till 1930-talet allmän på Järvafältet. Spelplatser fanns söder om Säbysjön, vid Barkarby flygfält samt vid Ärvinge.

På fälten sydost om Säbysjön, ungefär vid dagens obsplats i 30-meterskärret, sågs 16 st spelande orrar i april 1937.

Orrar har sedan dessa flydda tider endast rapporterats vid två tillfällen på Järvafältet.

1973.04.15- En spelande tupp uppehöll sig söder om Säbysjön.

1993.04.25- En tupp flygande vid Barsellpasset.

Inte bara rara fåglar på Järva

Innevarande år har hittills bjudit på fyra nya fågelarter på Järvafältet, vilket redovisas på annan plats i JOK-bladet.

Det är dock inte bara rara fåglar som i år observerats i vårt område, utan även sällsynta fjärilar.

Den 11/7 upptäckte Jukka Markanen en spännande fjäril i 30-meterskärret. Jukka hade som vanligt kameran med sig och kunde dokumentera den ovanliga fjärilen, vilken visade sig vara en hanne sälgskimmerfjäril (*Apature iris*) - Järvafältets allra första.

Järvafältets första sälgskimmerfjäril (hanne).
Foto: Jukka Markanen 2017.07.11

Lars-Erik Sarasniemi upptäckte även han en sälgskimmerfjäril i 30-meterskärret och detta den 26/7.

Den vackra dagfjärilen, som är på expansion in i vårt land, liknar i färg en aspfjäril, men är bl a något mindre än denna.

Landets första sälgskimmerfjäril observerades i Blekinge år 1981.

Till en början spreds arten väldigt sparsamt och detta till ett fåtal lokaler i Skåne.

Sedan ett par år tillbaka tycks sälgskimmerfjärilen expandera ordentligt och nu kan man hitta denna fjäril i lövskogar ända upp till vår del av landet.

Enligt "Artportalen" sågs den allra första sälgskimmerfjärilen i Uppland (Vällingby) den 13/8 2015. Denna obs är dock inte dokumenterad med foto.

I år har minst åtta fynd av sälgskimmerfjäril gjorts i Uppland och två av dessa således på Järvafältet (30-meterskärret).

Järvafältets andra sälgskimmerfjäril (hanne), även denna i 30-meterskärret.
Foto: Lars-Erik Sarasniemi 2017.07.26.

Ovanligt många vadare

Järvafältet har under de senaste åren tyvärr inte erbjudit så särskilt bra ytor för rastande vadare. Det är väl bara under en period i samband med vårsträcket som rastande vadare kan ses vid främst Säby strandäng, 30-meterskärret och Väsby sjöäng.

Under sommaren-hösten, d v s under retursträcket, är dessa våtmarker som regel tyvärr täckta med hög och kraftig vegetation, vilket inte lockar vadare till att rasta.

Våren 2017 bjöd på flera dagar med friska, kyliga nordvindar än normalt, vilket säkert bidrog till att många vadare valde att stanna upp i vårt område på sin färd norrut.

Nedan presenteras en liten redovisning av vårens sträckande/rastande vadare på främst norra Järvafältet.

Brushane

Totalt observerades närmare 20 st brushanar som samtliga rastade på Säby strandäng.

Småspov

Under perioden 29/4-12/5 observerades ca 20 st småspovar varav nästan samtliga rastade. Antalet betydligt flera än normalt.

En av dessa småspovar rastade vid 30-meterskärret/ Fågelrestaurangen den 10-12/5.

Storspov

Under vårsträcket observerades totalt 110 st sträckande storspovar.

Svartsnäppa

Under perioden 2-11/5 observerades totalt ca 25 st rastande svartsnäppor. Flertalet på Säby strandäng, men även någon enstaka vid Väsby sjöäng och 30-meterskärret.

Gluttsnäppa

I samband med vårsträcket observerades totalt ca 25 st gluttsnäppor på norra delen av Järvafältet.

Grönbena

Antalet rastande grönbenor var som vanligt många och förmodligen flera jämfört med tidigare.

Uppskattningsvis rastade totalt minst 300 st grönbenor i området.

Vadarfoton:

Överst t v svartsnäppa och grönbenor på Säby strandäng. Foto: Kjell Jonsson.

Överst t h svartsnäppa vid Väsby sjöäng.

Foto: Kjell Jonsson.

Mellanraden t v småspov vid Fågelrestaurangen.

Foto: Kenneth Sjögren.

Mellanraden t h brushane på Säby strandäng.

Foto: Olle Bernard.

Nederst grönbena vid Säbysjöns fågeltorn.

Foto: Olle Bernard.

Några av årets Järvafältshäckningar

Sångsvan

Två lyckade häckningar av sångsvanar i området är givetvis mycket trevligt.

Ett par fick fem ungar vid Väsby sjöäng och ett par fick fyra ungar vid norra delen av Säbysjön.

Sångsvan med fem ungar vid Väsby sjöäng.
Foto:
Ebbe Stenberg
2017.06.01.

Knölsvan

För första gången på åtskilliga år häckade inga knölsvanar på norra delen av Järvafältet. På södra delen häckade emellertid ett par vid Råstasjön.

Grågås

Antalet häckande grågäss var tyvärr färre än normalt på Järvafältet. Totalt häckade tre par vid Säbysjön.

En bedömning är att den onormalt mycket kyliga inledningen av månaden maj kan ha kraschat flera grågåshäckningar i området.

Storlom

Enligt många tidigare år etablerade sig tre storlomspår på norra delen av Järvafältet- två par i Säbysjön och ett i Översjön.

Av dessa tre par var det bara det södra paret i Säbysjön som fick en unge flygg.

Flygfärdig storlomsunge i Säbysjön.
Foto:
Fredrik Norling
2017.08.

Svarthakedopping

Vid Järfälla Kyrkdamm försökte även i år ett svart-hakedoppingpar häcka, men tyvärr lyckades inte paret få någon unge flygg.

Även vid Hjulsta vattenpark verkar det som att svart-hakedoppingarna misslyckades, trots att ruvning inleddes vid tre tillfällen.

Rördrom

För fjärde året i rad lyckades ett rördromspar häcka vid Säbysjöns sydöstra del.

Rördrom överflygande vid södra delen av Säbysjön.
Foto:
Nils Eng
2017.06.11.

Gråhäger

Den gråhägerkoloni, som upptäcktes i närheten av Tånglöt på norra Järvafältet för tre år sedan, finns kvar och består fortfarande av 6-7 st bon.

Bivråk

Under sommaren observerades flera bivråkar i området, detta bl a från Säbysjöns fågeltorn. Vi hoppas naturligtvis på att några par även i år lyckades häcka på norra Järvafältet.

Brun kärnhök

Vid Säbysjöns häckade precis som ifjol två bruna kärnhökspår som i år fick totalt fem ungar flygga.

Ung brun kärnhök försöker fånga mat som levererats av förälder.
Foto:
Fredrik Norling
2017.08.

Fiskgjuse

Även i år lyckades två fiskgjusepar häcka på norra delen av Järvafältet- ett vid Säbysjön och ett vid Översjön. Paret fick totalt fem ungar flygga.

Tornfalk

Arten sågs vid flera tillfällen under häckningstid på Järvafältet. Bör ha häckat i området, men tyvärr kunde ingen häckning konstateras.

Lärfalk

Arten uppträdde under häckningstid i samma omfattning som vanligt. Häckning genomfördes vid Säbysjöns östra sida.

Trana

Vid Väsby sjöäng häckade ett tranpar som lyckades få två ungar. Tyvärr är det osäkert om parets båda ungar nådde flygg ålder. Tranorna med sina ungar hotades vid flera tillfällen av räv.

Även ifjol häckade ett tranpar på samma lokal, men då förlorades deras nästan flygga unge.

Tranpar med två ungar vid Väsby sjöäng.
Foto:
Olle Bernard
2017.06.

Vid norra delen av 30-meterskärret har ett tranpar varit stationära under häckningstid åren 2016-2017, men inga ungar har upptäckts här under dessa båda år. År 2015 konstaterades Järvafältets allra första lyckade tranhäckning på denna lokal.

Rörhöna

Häckande rörhöns konstaterades vid Råstasjön, Skogvaktarkärret, Järfälla kyrkdamm. Hästa groddamm, Häggviksavfarten (Knista hammar) och södra delen av Säbysjön.

Sothöna

För första gången häckade sothöns i år vid Järfälla kyrkparks damm. Det är känt att arten ofta slår ut tidigare häckande arter på en lokal, något som skett vid bl a Väsby sjöäng och IKEA-pölen.

Vi får se hur kyrkdammens rörhöns och svarthakedoppingar klarar av den ofta tuffa nykomlingen.

Tofsvipa

Antalet häckande tofsvipor är numera relativt få på Järvafältet och endast några enstaka ungar observerades vid Väsby sjöäng, Säby strandäng och 30-meterskärret.

Kattuggla

I år har det varit ett bra kattuggleår och totalt har minst sju kattugglekullar konstaterats på norra Järva, vilket är betydligt flera än normalt.

Göktyta

På norra delen av Järvafältet ringmärktes under juni fem göktytekullar av "Projekt göktyta". Vi bör väl dessutom kunna räkna med att det finns några häckande göktytor även på södra Järvafältet.

Under de senaste åren har det observerats trevligt många göktytor på Järvafältet och även i år har det således gått bra för arten i området.

Sydlig gulärta

Arten har saknats som häckfågel på Järvafältet under de senaste fem åren, men i år observerades ett par under häckningstid på Säby strandäng. Dock upptäcktes inga ungar på lokalen.

Skrattmå

Vid Råstasjön häckade minst 500 par skratmåsar och vid Säbysjön närmare 500 par.

Vid Råstasjön blev ca 650 ungar flygga.

Restaureringen av kanalerna vid Säbysjöns måskoloni blev lyckad och innebar att predatorer som rävar inte längre lika enkelt som tidigare kunde nå ut till måsarnas häckningsöar.

Detta bidrog till att ca 400-450 skratmåsunger i år blev flygga vid Säbysjön, vilket är det bästa resultatet vid lokalen på flera år.

Hämpling

Under åren har det alltid varit svårt att konstatera häckningar av hämplingar på Järvafältet, men i år liksom i fjol, har häckning konstaterats vid Järfälla kyrka.

Hämpling vid Järfälla kyrka.
Foto: Rolf Karlsson 2017.05.

Bläsandshona med "sändare"

Den 16/7 upptäcktes ett rastande bläsandspar i södra delen av Säbysjön och det mest spännande med detta var att honan bar på något, som liknade ett mindre laddningspaket typ solcell, fastsatt på ryggen. Detta framgår relativt tydligt på bifogade bilder, trots att dessa är tagna på tämligen långt avstånd. Spontant gissade vi som observerade denna and från Säbysjöns fågeltorn, att honan försetts med någon typ av sattelitsändare, som för att fungera krävde ström från t ex ett solcellspaket.

Bilder på den udda utrustade bläsandshonan lades ut på olika media som t ex FB-sidans "Vår skådarvärld" med en förhoppning om intressanta kommentarer.

Flera kommentarer kom och dessa innehöll bl a följande:

1: "Kan tänka mig att det är en så kallad ljuslogg, som mäter datum, tid, dagslängd och hur solen står (har jag för mig), så att man på så vis kan få reda på exakt var hon har befunnit sig en viss dag. På så vis får man mycket mer detaljerad info om en fågels flyttväg än vad ringmärkning ger."

2: "En så pass stor "apparat" på fågeln torde inverka signifikant på om inte annat luftmotståndet. Sannantaget ger det för mig ett intryck av att fågeln i detta fall påverkas negativt av sändaren."

Vem eller vilka som driver detta projekt med sändarutrustade änder är tyvärr fortfarande okänt.

Bläsandshonan rastade bara en dag i Säbysjön och hittills har ingen rapport om en så här utrustad/påklädd and noterats från någon annan lokal.

Vi kan väl bara hoppas på att andhonan klarar av att bära sin last/ryggsäck, tills den förhoppningsvis ramlar av, och att den då hunnit tillföra forskningen mängder med viktiga uppgifter om t ex änders flyttning.

Bläsandshona med "ryggsäck" rastade i södra delen av Säbysjön den 16/7.
Foton: Olle Bernard 2017.07.

Utförd/planerad naturvård

Ravalen

De alger som under de tre senaste somrarna noterats i stora mängder i Ravalen tillhör en grupp gulgröna alger som kallas slangalger.

Sollentuna kommun har under de tre senaste åren haft en flytande arbetsmaskin i norra delen av Ravalen som räfsat ihop tjocka partier av de flytande algerna. Årets första insats gjordes den 21 juni.

Efter några år med ökad mängd alger kan utbredningen minska naturligt och under 2017 har en viss minskning noterats för första gången på de senaste tre åren.

Utbredning av vattenväxter i en sjö beror på flera faktorer. Sjöns djup, ljusförhållanden, näringsinnehåll är viktiga grundförutsättningar för växterna.

För att locka fåglarna till platser längre från badplatsens brygga har en fågelflotte lagts ut på västra sidan av Ravalen, ned mot kraftledningen.

En förhoppning är att bl a gässen ska använda denna flotte när de vill vila eller putsa sig.

Fågelrestaurangen vid 30-meterskärret

Under våren såddes fågelrestaurangen/viltåker vid 30-meterskärrets parkering med örter vars frön ska utgöra kosttillskott för främst småfåglar under höst och vinter.

Efter några år utan solrosor såddes sådana i år åter på en del av området och dessa har växt bra och blommat rikligt i slutet av augusti.

Blommande solrosor i fågelrestaurangen.

Foto: Olle Bernard 2017.08.

30-meterskärret

Järfälla kommun planerar att under vinterhalvåret utföra restaureringsarbete i norra delen av 30-meterskärret i form av vass- och slyröjning, något som inte utförts i detta område på flera år. Under denna period har vegetation som buskar hunnit växa sig manshöga.

På denna del av 30-meterskärret klarar inte korna att komma ut och beta, eftersom området innehåller ett kanalsystem och ganska så sankna ytor.

Ung duvhök över 30-meterskärret.
Foto: Måns Söderberg 2017.08

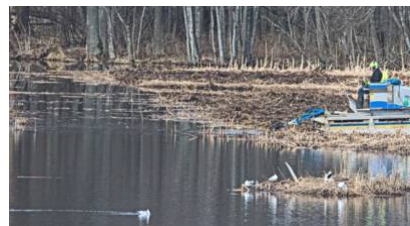
Säby strandäng

Ungefär vid tidpunkten för islossning anlätade Järfälla kommun en entreprenör som med sjögående maskin vassröjde strandängens öar och en del av fastlandet innanför dessa. Dessutom bearbetades öar utanför Jägarkullen och norr om denna.

För att försvåra för predatorer som rävar, vilka under de senaste åren tämligen enkelt tagit sig ut till skrattnåskolonin, restaurerades kanalerna vid strandängen. Arbetet med att bl a bredda kanalerna blev lyckat och rävens besök i nåskolonin var i år klart färre jämfört med tidigare.

Breddning av Säby gårds kanal.

Foto:
Olle Bernard 2017.04.

Under början av augusti utförde Säby kommun slåtter med typ slaghacka på Säby strandäng. För detta arbete användes traktor med s k dubbelt hjulmontage, som gör det möjligt att köra på lite sankare ytor.

Målet är att motverka igenväxning av strandängen och samtidigt erbjuda rastande fåglar som t ex ärlor, pip-lärkor och kanske t o m några vadare lämpliga ytor att rasta och födosöka på.

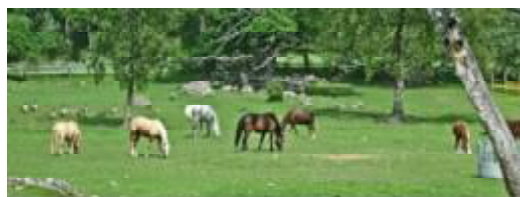
Säby strandäng bearbetad med slaghacka.

Foto: Olle Bernard 2017.08.

Den vegetation som växer på sankare ytor, som t ex närmast den s k blå bården, och inte kan avlägsnas med traktor/slaghacka och betande hästar/kor kommer förhoppningsvis att under vinterhalvåret avlägsnas med hjälp av entreprenör med vattengående maskin.

Säby gård

Under sommaren/hösten har Järfälla kommun arbetat med att byta ut jordmaterial i gårdens hästhagar samt skapa en ny dränering av dessa. Under lång tid har hästhagarnas dränering styrts till Säbysjön, som därmed belastats med en oönskad näringstillförsel. Främst är det från hästhagen norr om stora ladan (bibelladan), där hästarna utfordras även under vintern, som det tillförts näring från t ex gödsel till Säbysjön.

Hästar norr om Säby gård. Foto: Olle Bernard.

Ny damm norr om Hansta

Vid utbyggnaden av "Förbifart Stockholm" har Vägverket ansvar för att rena det vatten som landar på aktuella körbanor innan detta får rinna ner till Ravalen. För att lösa detta har en reningsdamm (30x50 m stor, djup 2,5 m) anlagts på fältet norr om Hansta.

Förhoppningsvis lockar den nya dammen till sig några fåglar liksom groddjur och insekter.

Bilden visar Häggvik när Förbifart Stockholm är färdigbyggd.

E4
Hansta
Nya reningsdammen
Knistatunneln under E4

Norra Igelbäckens nya naturreservat

Järfälla kommun fortsätter arbetet med att skapa ett nytt naturreservat på den sträcka av Igelbäcken som går på det f d Barkarby flygfält.

JOK hoppas att det nya reservat också kommer att innehålla en ny damm/våtmark, som i så fall blir belägen alldeles norr om Norrviksvägen.

JOK återkommer med info när förslaget till det nya reservatet presenterats.

Järfälla kyrkparksdamm

Svarthakedoppingparet, som häckat i kyrkdammen under de senaste åren, misslyckades tyvärr i år.

Under sommaren var dammens vattenyta i princip helt täckt med sjöväxter/alger och det är möjligt att detta skapade problem vid doppingarnas födosök.

En önskan är att dammen befrias från dessa alger under kommande år.

Under hösten planeras för damsugning av kyrkdammen, dock inte den stora dammen utan området uppströms/norr om denna.

Eventuellt kommer högre träd, som står nära kärrensängarens vassrugge, att avlägsnas.

Välkamouflerad fågelholk

Järfälla kommun lanserade redan ifjol en ny modell av fågelholk, som är synnerligen välkamouflerad och dessutom populär hos blåmesar.

Holken består av en stålkonstruktion som fungerar riktigt bra som vägbom.

En röd-gul och väl fungerande variant på fågelholk.
Foto: Olle Bernard 2017.06.

Tjuvfiske på norra Järvafältet

Vid Säbysjön och Ravalen har tjuvfiske förekommit nästan dagligen, men lyckligtvis då som regel bara från land. Vid Ravalen har fiske från båt noterats vid några tillfällen. Vid Säbysjön har denna typ av fiske bara rapporterats någon enda gång.

Fiske från båt är givetvis mycket mer störande för fågelfaunan, liksom för de som besöker sjöarna för att skåda fåglar, än landfiske.

Hur tjuvfisket påverkat fågelfaunan är svårt att redovisa. Vi vet dock att storlommar inte lyckats häcka vid norra delen av Säbysjön och vid Översjön, men om detta beror på tjuvfiske finns det inga bevis på.

JOKare har vid några tillfällen lyckats få tjuvfiskare att lämna Säbysjön, då dessa fiskat vid den s k Kajen, vid Jägarkullen samt vid Säbysjöns fågeltorn.

JOK har dessutom anmält pågående tjuvfiske vid Säbysjön till den s k "Fiskepolisen".

En av de ovälkomna tjuvfiskarna nöjde sig inte bara med att fiska, utan ägnade flera timmar åt att med verktyg, typ dragg fastknuten på kastlina, rensa sjön vid Kajen från vattenväxter. Många kilo växter drogs upp. Detta naturligtvis för underlätta fiske vid Kajen. Att denne person gjorde något olagligt var han definitivt medveten om, eftersom han inför varje kast nog kollade runt, så att ingen skulle överraska honom. Men så långt bort som till fågeltornet hade han ingen koll.

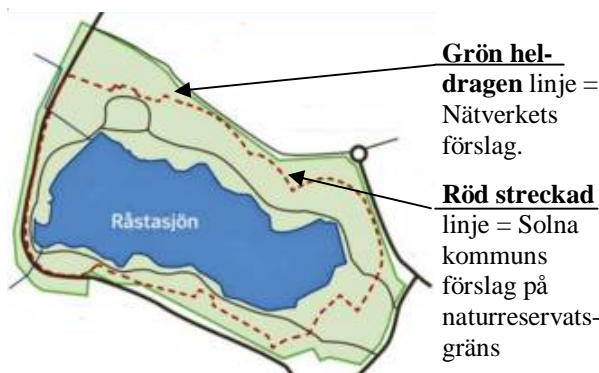

Illegal naturvårdare som med kastlina och dragg rycker bort och avlägsnar vattenväxter vid Kajen.
Foto: Olle Bernard 2017.06.06.

Råstasjön

Vid Råstasjön pågår fortfarande arbetet med att försöka skapa ett naturreservat vid sjön.

Solna kommun och bl a "Nätverket Rädda Råstasjön" har ännu inte lyckats komma överens om reservatets storlek och inte heller var gränserna för det nya reservatet ska placeras.

Grön hel-
dragen linje =
Nätverkets
förslag.

Röd streckad
linje = Solna
kommuns
förslag på
naturreservats-
gräns

Karta från Nätverkets FB-sida

Barkarbystaden, utbyggnadsetapp 2

Utbyggnaden av Barkarbystaden har pågått under flera år, men fortfarande kvarstår mer än det dubbel av den omfattande exploateringen av det gamla flygfältet.

Järfälla kommun väljer att bygga den nya stadsdelen i etapper och **Etapp 1**, som främst utgörs av det nya handelsområdet med närområde, börjar väl närma sig färdigställt.

Nu pågår därför framför allt den slutliga planeringen av byggnadsetapperna 2 och 3.

I **Etapp 2**, som är belägen söder om det gamla flygfältet, d v s mellan Gamla Enköpingsvägen och motorväg E18, skulle enligt tidigare redovisade planer ytan helt bebyggas med hus och gator.

Allt befintligt grönområde såg ut att gå förlorat och Bällstaån, som alltid runnit genom området för etapp 2, såg ut att byggas bort, d v s placeras i kulvertar under mark.

Denna "naturfientliga" plan för etapp 2, som gällt under flera år och ända fram till maj 2017, utestängde i princip allt fågelliv inklusive övrig natur.

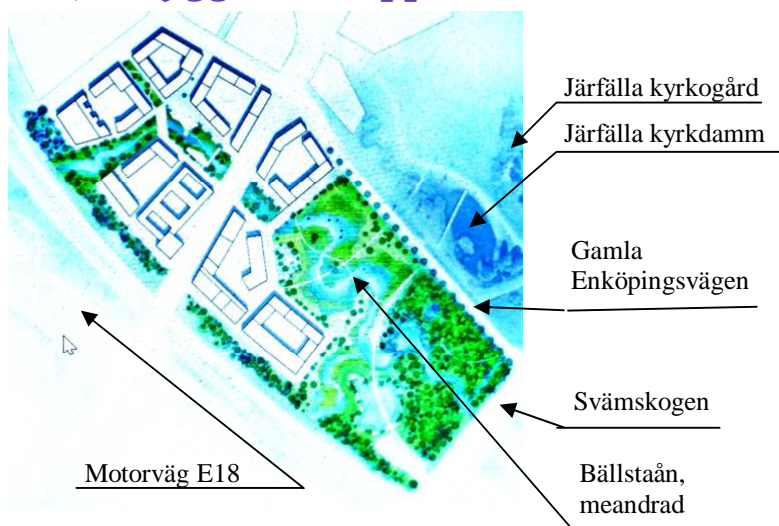
JOK informerade på ett tidigt stadium om den fågelintressanta dungen i sydöstra delen av Etapp 2, men vid den tidpunkten upplevdes det vara helt chanslöst att få spara björkdungen. Vi önskade också att Bällstaån skulle få fortsätta att rinna i dagern, vilket inte heller då verkade vara möjligt.

I slutet av maj noterades en klart positiv förändring då Järfälla kommun redovisade en, för bl a JOK och andra naturintresserade, ny planering av utbyggnaden för Etapp 2.

Huvudorsaken till denna förändring är att undersökningar visat att det aktuella exploateringsområdet till stor del ligger på så låg nivå att risk för översvämning av området föreligger vid stor nederbörd. Något som redan inträffat två gånger under 2000-talet. Att planera och bygga, så att denna risk helt elimineras, skulle sannolikt kosta alldeles för mycket.

Enligt den nya planeringen väljer Järfälla kommun därför att isället minska den planerade utbyggnadsytan och inte bygga på områdets lägst belägna del, den med störst översvämningrisk.

Denna förändring kommer att gynna bl a fågelfaunan, eftersom den för bl a sångare populära björkdungen i områdets sydöstra del, till största delen blir bevarad.

Karta hämtad från Järfälla kommuns hemsida.

Björkdungen (svämskogen) på höger = södra sidan av Gamla Enköpingsvägen. Foto: Olle Bernard.

Björkdungen, som i kommunens handlingar numera benämns för "svämskogen", har genom åren ofta lockat till sig både kärr- och busksångare. Nu finns således chansen att vi även i framtiden kan få uppleva dessa arter i denna björkdunge. I svämskogen planeras dessutom för en groddamm samt uppsättning av fågelholkar.

Bällstaån ska enligt det nya förslaget restaureras och t o m meandras innan den strömmar vidare österut och in i svämskogen (björkdungen).

Bevarandet av björkdungen upplevs som extra gynnsamt för fågelfaunan eftersom dungen är belägen på kort avstånd från Järfälla Kyrkparkens skilda del, den del som innehåller den klassiska och för många välkända kärrsångarvassruggen. Björkdungen (svämskogen) och Kyrkparken kommer tillsammans att utgöra ett stycke natur som förhoppningsvis underhålls på allra bästa sätt.

JOK lyckades trots tämligen kort varsel lämna in ett sk remissvar där klubbens synpunkter är generellt positiva till den nya utformningen av Etapp 2.

PS: Etapp 3 är belägen mellan etapp 1, som utgörs av stadsdelen närmast handelsområdet, fram till gränsen för Järvafältets naturreservat, d v s nära 30-meterskärrens parkering.

Vinterfågelmätningar

JOK försöker att även under kommande vinter anordna fem fågelmätningar på norra delen av Järvafältet. Dessa finns liksom tidigare söder om Säbysjön, norr om Säby gård, väster om Fäboda, nära Mulltorp samt norr om Ravalen. Den sist uppräknade matningen i samarbete med Sollentuna kommun.

Förutom dessa JOK-mätningar kommer övervintrande småfåglar förhoppningsvis också denna vinter erbjudas flera vinterfågelmätningar på Järvafältet.

Dessa underhålls av främst många fågelintresserade, bland dessa givetvis flera JOKare.

Sådana ”spontanmätningar” brukar finnas vid bl a Råstasjön, Skogvaktarkärret, Kymlinge (Kista), Väsby gård, Väsby båtsmanstorp och Säby gårds kolonilottsområde.

Klubbens kostnad för matningarna har ökat främst beroende på att matningarna under åren blivit flera, men också för att fågelmaten blivit dyrare.

Trots detta har vi sedan 1991 lyckats hålla medlemsavgiften på en relativt låg nivå. Något som klarats av genom bl a ideellt arbete vid Naturskolans kafé samt generösa bidrag från många medlemmar.

Förhoppningsvis består generositeten vid stöttning av JOKs matningar i samma goda omfattning som tidigare.

Vill man stötta matningarna kan detta ske via matning på plats, men också genom att sätta in pengar på:

1. JOKs Plusgironummer: 580 132-9.

Märk då gärna inbetalningen som ”Fågelmätning”.

2. JOKs swishnummer: 070-540 20 30

(kontot tillhör JOKs kassör Björn Wester).

Följande medlemmar har huvudansvaret för JOKs fågelmätningar:

Söder om Säbysjön och norr om Säby gård:

Tommy Carlsson, Hans Karlsson, Anders Lindberg och Olle Bernard.

Norr om Ravalen: ”Matte” Weiland och Rikard Dahlén.

Fäboda och Mulltorp:

Bo Hallman och Björn Wester.

Bäver försökte torrlägga Igelbäcken

Sedan våren 1996, då dämnet i Igelbäcken (30-meterskärret) byggdes, har JOK på uppdrag av Järfälla kommun ansvarat och utfört regleringsarbetet. Ett arbete som styrs av Vattendomstolens beslut om eftersträvt vattennivåer.

När det i början av juli var dags för vårens avslutande tappning, fick vi som arbetat med regleringen uppleva något helt oväntat.

Tappningen startade som normalt, men vid kontroll några dagar senare överraskades vi av att vattennivån inte som förväntat sjunkit vid dämnet och därmed också i Säbysjön, utan stigit med ca 5 cm.

En undersökning startade genast för att avslöja vad som gått fel. Orsaken till detta var mycket enkel.

En bäver hade byggt en rejäl och tät damm i bäcken ca 20 m uppströms Stens bro. En damm som var så pass hög (ca 80 cm), så att den påverkade vattennivån vid såväl dämnet som i Säbysjön.

Den täta dammen släppte i princip inget vatten vidare i Igelbäcken, som därmed hotades att bli torrlagd på hela sin sträcka nedströms dämnet i 30-meterskärret och ända ned till utloppet i Edsviken.

Akut fråga: Hur går det för Igelbäckens rara fiskar som grönlång och nissöga liksom övrig vattenfauna? Utan vatten kan det bli problem.

Dessutom blev det p g a dammen omöjligt att sänka vattennivån i Säbysjön enligt Vattendomstolens krav.

Eftersom bäverns dammbygge utförts i ett av Länsstyrelsens naturreservat, försökte undertecknad få kontakt med någon som kunde informera om vad som kunde göras för att förhindra bäckens torrläggning och göra sänkningen av Säbysjöns vattennivå möjlig. Under semestertid visade det sig dock vara mycket svårt att få kontakt med någon som kunde bidra med råd, anvisningar och beslut om bäverproblemet.

Via Järfällas kommunekolog gavs emellertid tillstånd att öppna/riva bäverns dammbygge, så att Igelbäcken åter vattenfylldes.

Tyvärr tog inte historien om bäverns dammbygge slut efter rivning av dammen, eftersom bävern visade sig vara rejält envis och mycket snabb på att reparera sin damm. Påföljande dag revs åter dammen, för att under nästa natt åter byggas upp av bävern.

Matchen med bävern pågick åtminstone fram till början av september, dvs under mer än en månad.

Förhoppningen var naturligtvis att bävern p g a det återkommande rivningsarbetet tämligen snart skulle ge upp och lämna bäcken, men så enkelt var det inte.

I mitten av augusti var flertalet tjänstemän tillbaka från semestrarna och diskussioner kunde därmed inledas om hur bäverns försök att torrlägga Igelbäcken skulle kunna stoppas.

Järfälla kommun har i ett mail tackat Järvafältets ornitologiska klubb (läs **Hans Karlsson** och **Tommy Carlsson**), för att man utgjort ”ett ovärderligt bistånd” i arbetet vid Igelbäcken.

I samband med ”Igelbäckens dag”, den 27 augusti, utfördes provfiske av Naturhistoriska riksmuseet vid Sörentorp, norr om Ulriksdals slottspark.

Liksom åren 2015 och 2016 var det ett lågt vattenflöde i bäcken p g a en mycket torr och regnfattig vår och sommar.

Trots detta hade grönlångsförekomsten på den undersökta sträckan av bäcken ökat jämfört med tidigare år. Hela 90% av de fångade grönlångarna var årsungar, ett resultat som innebär att antalet sådana inom Igelbäcken vid Ulriksdal ökat kraftfullt under år 2017.

Förhoppningsvis gäller detta positiva resultat för grönlängen även i övriga delar av Igelbäcken.

Däggdjur på Järvafältet

Trots det snabbt ökade trycket av besökare på Järvafältet finns det fortfarande chans att få se flera spännande djurarter i området, vilket framgår av däggdjursnotiserna på denna sida.

Lodjur

Den 12/4 fick polisen in en anmälan om ett upphittat dött djur i Rinkeby. Anmälaren beskrev djuret som en stor hund med tofsar på öronen och han misstänkte att det var ett lodjur som han hittat.

När polisen anlände konstaterades att djuret verkligen var ett lodjur, men tyvärr ett dött sådant.

Lodjuret transporterades till SVA (Statens veterinärmedicinska anstalt) i Uppsala för att bli klarställda dödsorsaken.

Den 9/4, dvs några få dagar innan den ovan beskrivna upptäckten av det döda lodjuret, hade en person filmat ett sådant från sin bostad. Lodjuret besökte då en lekpark i Rinkeby och denna film visades i olika media.

Hur lodjuret dog är obekant, men det mest troliga är väl att detta blev ihjälkört. Naturligtvis en mycket sorglig död för ett så vackert djur.

På E4, inte så långt från Hansta, upptäcktes även för något decennium sedan ett trafikdödat lodjur.

Lodjur söker sig således fortfarande till Järvafältet, men dessa förblir som regel oupptäckta av oss människor.

Bäver

Under de senaste åren har bävrar etablerat sig vid i princip samtliga sjöar på Järvafältet. Dessutom finns arten numera också i områdets vattendrag som t ex Igelbäcken.

Läs gärna mer på annan plats i bladet om en bävers envisa försök med att under den gångna sommaren torrlägga hela Igelbäcken.

Vildsvin

Under sommaren 2017 observerades ett vildsvin i närheten av Fäboda gård.

Älg

Trots att allt fler människor besöker norra Järvafältets naturområden kan man med lite tur fortfarande få möta ”skogens konung” älgen här.

Sommaren 2016 föddes en älgkalv nära 30-meterskärret och våren 2017 sågs en älgko med kalv korsa Säby strandäng, där älgarna avslutade uppvisningen med eleganta strömhopp över strandängens staket.

Bildserie med älgar, foto: Olle Bernard

Småvessla

Vesslor och hermeliner har under det senaste tiotalet år blivit mycket sällsynta på Järvafältet.

Därför var det extra trevligt att Kjell Jonsson sommaren 2016 lyckades fotografera en småvessla på f d Barkarby flygfält.

Arten finns således kvar i vårt område och förhoppningen om att åter få se en vessla på Järvafältet består.

En annan art som undertecknad inte lyckats observera på Järvafältet under ett större antal år är igelkott. Förhoppningsvis har jag haft otur, men tyvärr har nog arten minskat rejält, vilket inte gäller i bara vårt område.

Småvessla på norra Järvafältet.

Foto: Kjell Jonsson 2016.

Mård

Även i år observerades mård på norra delen av Järvafältet.

Hur många mårdar som finns i området är naturligtvis okänt, men dessa är åtminstone svårupptäckta.

Mård på norra Järva.
Foto: Nils Eng 2017.07.

Räven utgör en svår predator på Järvafältet

Räv är en ovälkommen gäst bland tranorna på Väsby sjöäng. Foto: Nils Eng.

Räv på gråhägerjakt i Väsby sjöäng. Foto: Ebbe Stenberg

”Mästarmöte” vid Ravalen

På en utlagd boplatzförm i Ravalen drabbade i våras två av sjöns giganter samman i en ovisst duell. En kämpe i tungvikt och den andra i något mindre tung vikt.

I den ena ringh rnan en segerviss knölsvan och i den andra en lika segerviss gr h ger. Det  r tyvärr obekant hur matchen slutade. Vann någon på k.o. eller blev det en p ngseger? Eller skildes man åt som bästa vänner?

Duellen i Ravalen. Foto: Olle Bernard 2017.

Järvafältsaktiviteter våren 2017

SÖNDAGSVANDRINGAR

JOK genomförde även denna vår, i samarbete med SNF-Sollentuna, fågelvandringar sista söndagen varje månad.

Start och mål var som vanligt Väsby gård och de populära vandringarna, där många fick chansen att uppleva fågelvåren, leddes som vanligt av Bengt Sundberg.

Under hösten 2017 anordnas nya söndagsvandringar, vilka startade redan sista söndagen i augusti.

FÅGELTORNSKAMPEN

Den årliga tävlingen "Fågeltornskampen" arrangerades den 6/5 och JOK medverkade som vanligt genom att räkna de fåglar/arter som observerade från Säbysjöns fågeltorn.

Trots att de mycket nära häckande skratmåsarna gjorde allt för att överrösta alla sjungande småfåglar, och trots en bitvis rätt kylig och frisk vind från nordsektorn, lyckades vi räkna ihop 65 arter. Resultatet är klart godkänt, trots att vi noterade en art mindre jämfört med ifjol.

Mest glädje bjöd två ägretthägrar som upptäcktes inflygande söderifrån mot Säbysjön. Dessa verkade först gå in för landning på Säby strandäng, men ändrade sig och valde att passera norr om tornet i riktning mot 30-meterskärret. Där rastade de båda ägretthägrarna, men dock bara tillfälligt.

Ägretthägrar förbiflygande vid Säbysjöns fågeltorn.
Foto: Olle Bernard 2017.05.06.

Nummer två bland dagens mera intressanta obsar var den grupp med ca 25 st silvertärnor som sträckte norrut över fågeltornet.

Även årets första sydliga gulärta och backsvala gladdes fågeltornskampens deltagare.

Vi missade även i år knölsvan, som åter visade vilken "knöl" han är, när han envisas med att inte ställa upp och hjälpa oss i "Fågeltornskampen".

Totalt bidrog ca tjugo JOKare, samt ett trevligt stort antal övriga intresserade, med att skapa trivsel i fågeltornet. Vi segrade inte heller detta år i "Fågeltornskampen", men vi kämpade som vanligt mycket väl, vilket vi kände oss nöjda med.

Ett tack till alla som medverkade vid denna lyckade JOK-aktivitet och särskilt till Björn W, Tommy C och Johan W som ansvarade för att alla fåglar protokollfördes och att JOKs resultat snabbt levererades till SOFs kansli.

FÅGELSKÅDNINGENS DAG

JOK inbjöd den 13/5, i samarbete med Sollentuna kommun, till "Fågelskådningens dag".

Rikard Dahlén, som ansvarade för arrangemanget, startade fågelvandringen från Bögs gårds parkering med ca 15 deltagare. I fjol drabbades fågeldagen av uruselt skådarväder, men i år var vädergudarna verkligen på de fågelintresseradets sida, som bjöds på en suveränt härlig vårdag.

Exkursionen inleddes med att studera bondgårdens nyanlända svalor innan gruppen tog fart för att klättra upp på utsiktsberget vid Ravalens sydspets. Från berget upptäcktes diverse sjöfåglar. Även vattenrallen hördes från vassområdet nedanför berget. Dessutom sågs korpfamiljen som numera varje år häckar i närheten.

Nästa stopp var givetvis Väsby sjöäng och på vägen dit hann man med att skåda bl a gärdsmyg, steglitsar och en göktyta.

Vid sjöängen gladdes alla åt att få se lyckade häckningar av sångsvansparet (5 ungar) och tranparet (2 ungar).

Väsby sjöäng erbjuder denna tid på året alltid mycket goda möjligheter till att studera fåglar p g a lokalens begränsade storlek.

Här observerades på näravstånd flera arter änder som t ex snatter-, sked- och brunänder.

Lokalen bjöd denna dag även på flera rastande grönbenor.

Att få se häckande tranor med ungar så nära huvudstadens centrum bör ha varit den största behållningen under årets "Fågelskådningens dag", kanske i konkurrens med bra obsar på den för många lite mytiska arten göktyta.

Tranförälder med två ungar på Väsby sjöäng.
Foto: Ebbe Stenberg 2017.05.

Vårens kvällsvandringar

JOK genomförde även denna vår kvällsvandringar vid södra delen av Säbysjön och detta varje tisdag i maj med start från Säby gård. Eftersom det i år fanns fem tisdagar i maj blev det också fem kvällsvandringar. Samtliga ledda av Ulf Svahn, utom en (9/5) när Johan Wallin assisterad av Hans Karlsson ryckte in som exkursionsledare.

Samtliga tisdagar bjöd på vackert väder, utom den sista som tyvärr drabbades av duggregn.

Vandringarna gick som regel till Säby strandäng, södra delen av Säbysjön, 30-meterskärret och till sjöns fågeltorn.

Vid exkursionen den 9/5 anslöt dessutom två bilar med skådare från Lidingö Ornitologiska Förening till JOK-gruppen. Givetvis trevligt att beökare från andra fågel-föreningar vill gästa vårt område.

Kvällssångarna ville tyvärr inte riktigt ställa upp denna vår, men näktergalarna är pålitliga och starkt intensivt sjungande.

I övrigt fick man lyssna på bl a trastkören och titta på en hel del vadare på Säby strandäng.

Antalet deltagare var trevligt stort, i medel 25-30 personer/kväll.

Den sista kvällen med duggregn dock bara 6 personer, vilket väl ändå får anses som bra i sådant väder.

Deltagarna uppfattas som mycket positiva till JOKs kvällsvandringar och förhoppningsvis kan klubben bjuda på sådana även nästa vår.

Kvällsskådning vid Säby strandäng.
Foto: Krisztian Budavari 2017.05.

Enligt "Artportalen" har följande antal fågelarter observerats på norra respektive södra delen av Järvafältet t o m 2017.09.01:

Norra Järvafältet 267 arter
Södra Järvafältet 230* arter
Hela Järvafältet 273 arter

*Artportalens redovisade antal arter för södra Järvafältet innehåller två arter (svarthalsad trast och gulbrynad sparv) som sannolikt aldrig observerats i detta område.

Av de 273 arter som observerats på hela Järvafältet har rödhalsad gås, småtärna, svarthakad buskskvätta, svartpannad törnskata, lavskrika och kornsparv endast observerats på södra delen av fältet.

Spaning efter brandkronad kungsfågel vid Knista hammar.
Foto: Johan Wallin t v och Olle Bernard ovan 2017.06.

Nya medlemmar under perioden 1/4-1/9 hälsas varmt välkomna

Ingela Ahnfeldt, Sollentuna
Jan Art, Sollentuna
Karl Eckerblad, Gävle
Christine Ekström, Järfälla
Siw Frebelius, Solna
Haoujin Gezeni, Sundbyberg
Halldor Gudjonsson, Järfälla
Ulla-Britt Gudjonsson, Järfälla
Laila Lindgren, Järfälla
Jan Lundmark, Kista
Mårten Nilsson, Järfälla
Fredrik Norling, Rosersberg
Madelaine Olausson, Spånga
Måns Söderberg, Stockholm
Ingrid Wessman Stenman, Järfälla
Erik Öberg, Stockholm

JOK-doppingen,

som klisterdekal, kan köpas av Karin Callmer, Olle Bernard, Roland Jarvad och Mats Weiland.
Pris: 20 kr/st.

Öland 17-21/5 2017

Deltagare: Ola Andersson, Hans Elleby, Stig Holmstedt (ledare), Hans och Ann-Margret Jörnvall, Gustav Knall (ledare), Rolf Larsson, Kjell Sahlberg och Lasse Sunnerstig.

17/5. Eftersom en *orientvadarssvala* sedan några dagar hade funnits vid Bottorps hamn, strax söder om Kalmar, var det naturligt att deltagarna först gjorde ett besök där. Och som tur var så var fågeln fortfarande kvar på plats och visade sig mycket fint.

18/5. Södra udden visade sig från sin magra sida så värt att nämna är bara *tobisgrissla* och *kustlabb*. Ganska snart började vi därför att jobba oss mot norr, så småningom ända upp till Norra udden. Vi började med området kring träskofabriken i Grönhögen där vi hittade *rör-* och *gräshoppångare* samt den obligatoriska *svarta rödstjärten*.

I en åkerkant strax norr om Södra Möckleby tittade vi på av andra upptäckta fåglar – en fin hanne av *svarthakad buskskvätta* samt två *fjällpipare*.

Kastlösa dammar bjöd på *gråhakedoppingar* och Risinge hamn på en *smalnäbbad simsnäppa* och 12 *mosnäppor*.

Därefter körde vi en bra bit upp till Kapelludden där ett par *rödspovar* visade sig fint. Vid Egby udde fanns tre *myrsnäppor* och en *ängshökhanne*.

Ängshökshanne.
Foto:
Ola Andersson.

Märkligt hur pålitlig denna lokal är för just myrsnäppor – de lär sedan ha ökat i antal dag för dag i flera dagar.

Det var tyst vad gäller pungmesar vid Petgårde, men istället strök en honfärgad *stüpphök* förbi. Södviken och Hallnäs udde var i princip tomma förutom att det på den sistnämnda lokalen lite lustigt sågs ett par *domherrar*!

I Lilla Horn tog det som vanligt bara två minuter innan en sjungande hanne av *halsbandsflugsnappare* upptäcktes. Bonus var två överflygande *stenknäckar*. På Norra udden var det tomt, men i Grankullaviken låg en koncentration av minst 45 *skäggdoppingar*. Som avslutning spanade vi efter en utlarmad biätare vid Södra lundspetsen, men den hade tyvärr flugit sitt sista varv för dagen en halvtimme innan vi anlände.

19/5. Denna morgon började vi i Råbäcksdungen, strax söder om Gräsgårds kyrka. Här upptäcktes en *brandkronad kungsfågel* tämligen omgående.

Södra lunden gav inte mycket, men på Södra udden beskådade vi en *mindre flugsnappare*, innan ett larm om *svartpannad törnskata* fick oss att åka upp till Kungstenarna. Den såg vi hyfsat bortemot Orminge Rör och en *bivråk* slank med som ett extrapris. Någon biätare såg vi dock inte, däremot flera *bofinkar* som av entusiastiska skådare artades som biätare.....

I Västerstadsviken gick fyra myrsnäppor och en småsnäppa och vid stranden nedanför Hammarby låg en mindre sångsvan som uppenbarligen dröjt sig kvar efter flyttningen i mars-april. En rosenfink sjöng fint i strandskogen. Som avslutning på dag-sejouren sågs en kustpipare vid Sebybadet.

Efter middagen gjorde vi en kvällstur och hörde då vaktel vid Gårdstorp samt nattskärria, morkulla och hornuggla vid Penåsa.

20/5. På Södra udden var en sen *skärnsnäppa* det mest intressanta. En *kustlabb* kan också nämnas.

Vi lyssnade sedan på en *trastsångare* i Södra lundsjön och dippade sedan på lundsångare vid både Hulterstad och Triberga. De hade tydligen bara sjungit tidigt på morgonen och sedan dragit vidare i det strålande högttrycksvädet. I Triberga mosse låg en hanne av *årta* och vid Gårdby sandhed såg vi matande *trädlärka* samt tre *rödglador*. Nästa anhalt var Lenstad där det setts en aftonfalk, men vi såg bara en *lärkfalk* samt *rödglada* och *stjärtnes*.

Bårbykärret hyste en *sångsvanfamilj*, men varken några doppingar eller pungmesar.

Norra lunden gav två *mindre flugsnappare* samt en *halsbandsflugsnappare*. Från tornet syntes en *myrspov*. Vi avslutade med en nyupptäckt 2k *medelhavstrut* på Södra udden.

21/5. Denna morgon fick vi äntligen en fint sjungande *sommargylling* i Södra Lunden och vid udden en dito *mindre flugsnappare*. På vägen hem såg Gustav, Kjell, Ola och Rolf *brunand*, och *kärrsångare* vid Mörbylånga sockerbruksdammar samt *svarthakedopping* vid Gyng.

Listan för turen landade därmed på fina 154 arter.

Stig Holmstedt

”Ölänningarna” verkar tycka att JOK-arna är mycket populära och intressanta gäster på ön.
Foto: Ola Andersson 2017.

Program hösten 2017

JÄRVA-AKTIVITETER

Fågelvandringar

på norra Järva hösten 2017

Enligt annons i JOK-blad nr 1 anordnar klubben, även i höst fågelvandringar i samarbete med SNF-Sollentuna.

Ledare är som vanligt Bengt Sundberg och vandringarna startar aktuell söndag från Väsby gård kl 09.

Resterande söndagsvandringar:

29 oktober

26 november

Naturskolans kafé, Väsby gård

Under hösten hålls naturskolekaféet vid Väsby gård öppet samtliga söndagar t o m den 26/11, med undantag för den 5/11 (Allhelgonadagen).

OBS!

JOK ansvarar för serveringen vid fiket under söndagarna den 1/10, 8/10 och 12/11.

Öppettid kl 11-15

Välkomna!

JOK:s innekvällar hösten 2017

3 oktober (tisdag) - Tema Australien

En av våra egna fina fotografier är **Krisztian Budavari**.

Hösten 2015 jobbade han under sju veckor i Adelaide, södra Australien.

Kamerautrustningen var med och arbetet medgav faktiskt en hel del besök ute i den omgivande naturen.

Förutom natur- och fågelbilder kommer Krisztian också bjuda på nyttig information till den som är intresserad av att besöka södra Australien.

7 november (tisdag) - Tema Gotland

Nackabaserade naturfotografen och fågelskådaren **Niclas Ahlberg** har ett speciellt förhållande till Gotland.

Den här kvällen skall han i ord och bild övertyga oss varför nästa Ölandsresa ska omdirigeras till Gotland.

Innekvällarna äger rum på Naturskolan vid Väsby gård (norra Järvafältet) med början kl 19:00.

Parkering vid Bögs gård, därefter en kilometers uppfriskande promenad.

Klubben bjuder på fika med dopp efter föredragen/bildvisningarna!

JOKs hemsida uppdateras

Som många av oss medlemmar noterat har det varit låg aktivitet på klubbens hemsida och uppdateringar har tagit lång tid och vissa saker har inte fungerat. Skälet till detta har varit ett datorhaveri kombinerat med en gammal teknisk lösning för vår hemsida.

Styrelsen fattade i våras beslut om att bygga en ny hemsida i en modern miljö, vilken medger enklare och snabbare uppdateringar som inte är kopplade till enskilda datorer.

Arbetet är nu inne i sin slutfas och beslut om lansering togs på styrelsemötet i augusti. Efter de sista korrigeringarna startas den nya hemsidan upp så snart som möjligt.

Besked om tidpunkt för "nystart" meddelas via facebookgruppen "Fågelskådare på Järva" och den gamla hemsidans "Anslagstavla".

Förhoppningsvis har vi dessutom då lyckats få en automatisk hänvisning på den gamla hemsidan till den nya.

Ulf Svahn ordf.

Det ryktas att...

Michael Norman inför våren inhandlade en ny kanot som tyvärr visade sig vara överraskande ranglig, särskilt vid i och urstigning. Vännen av ordning kan inte komma på något bättre sätt än att kanoten kompletteras med vattengående stödhjul, typ flottörmodell.

Tommy Carlsson försökt slå nytt väffelrekord på vägkrogen i Tindered. Tommy klarade av tre rejäla portioner, som han serverades p g a någon typ av felbeställning, innan han tvingades kasta in handduken. Rekordförsöket mynnade ut i en vilodag från 30-meterskärret, eftersom det visade sig att det tar tid att smälta tre välfyllda väffelportioner.

Björn Wester fick så bråttom, när han hastade iväg för att hinna med nästa båt för att kryssa knölsvärta ute på Svenska högarna, så att han råkade köra till fel båthamn. Väntande båtresenärer vid den rätta hamnen började bli rejält oroliga för att Björn förrirat sig ombord på Polenfärjan. Men vad gör väl det! Det finns säkert massor med fåglar att kryssa även i Polen.

Thomas Strid inleder varje söndag med att lyssna på det populära radioprogrammet "Söndagsmorgan* i P4". Särskilt bra tyckte Thomas om programmet som sändes på Nationaldagen (6/6). Då ombads lyssnarna att ringa och berätta om Sveriges finaste platser. När en av dessa "ringare" föreslog "Järvafältet ... särskilt fågeltornet vid Säbysjön" höll en lätt chockad Thomas på att bränna sig på utspillt morgonkaffe. * programmet heter verkligen "Söndagsmorgan" med a, p g a att programledaren heter Morga**n**.

den professionella bibliotekarien **Sarah Utas** ägnade sin semester åt en packe lånade böcker. Vännen av ordning kan inte låta bli att anse detta som bokstavligt tämligen fantasilöst. Att arbeta med böcker och sedan semestra med samma böcker. Men bokpacken innehöll väl ett stort antal fågelböcker, och då förstår även "ordningsmannen" Sarahs val av semestersysselsättning.

Per Persson skaffat ett nytt husdjur i form av en "kramgod" husspindelfoting (*Scutigera coleoptrata*). Arten har 15 par ben, kropp ca 30 mm, är insektsätare och enligt artportalen mycket sällsynt i vårt land.

Ursprungligen är arten från Medelhavsområdet, men har observerats i andra delar av världen, där den då ofta upptäckts i bostadshus. Vi får återkomma med hur många som har varit hemma hos Per och Sverige-kryssat.

Husspindelfoting i Järfälla.
Foto: Per Persson 2017.08.

det finns en grupp som kallas för "Den gulliga folk rörelsen" som vill ta över arrendet på Hästa gård. Det är tur att gruppen har ett namn med denna hyfsat enkla förkortning, för vem kan väl komma ihåg deras "riktiga" namn: **Glokalisering underifrån genom Lärande Lokala Intelligent Gemenskaper och Antikapitalism?**

Göran Frisk deltagit i en 3-dagars orientering vid Nackamasten.

Intressant fråga: Hur får man en sådan tävling att räcka i tre dagar?

Människor med normalt utvecklat orienteringssinne klarar enkelt av att vandra runt Nackamasten på klart mindre än en timme och detta t o m utan såväl karta som kompass.

Det verkar som att Görans kompass upptäckt ett nytt och spännande magnetskt fält i detta område, som tvingat Göran att irrande springa runt Nackamasten i tre dagar.

Bosse Hallman i början av juni deltog i en träff med gamla skolkompisar ute på landet i Östergötland. Eftersom Bosse alltid jobbar hårt på landskapslistor, insåg han att detta var ett utmärkt tillfälle att bättra på Östergötlandslistan.

Efter en lång, och förmodligen lite småfuktig afton, gick Bosse och la sig vid 2-tiden. Han lämnade givetvis fönstret öppet för att inte missa chansen att under natten och morgonen hänga in några nattsångare eller sumphöns.

Prick kl 07.00 vaknade Bosse av en sommargylling, som flöjtade högt och tydligt vid två tillfällen. Bosse kastade sig upp, rusade ut med kameran i högsta hugg, men fågeln varken syntes eller hördes något mer. Men som ansvarfull skådare larmade Bosse naturligtvis ut sommargyllingen på BirdAlarm.

När Bosse vaknade upp ordentligt, lite senare på förmiddagen, upptäckte han att hans kompis hade en populär fågelklocka med olika läten för varje jämn timme. Och kl 07 var det klockrent en sommargylling som flöjtade i klockan.

Vän av ordning kan inte låta bli att undra hur många östgötar som drog på Bosses larm.

Det skulle dessutom vara synnerligen intressant att få läsa Bosses raritetsrapport.

Nils Eng en augustimorgon satte nytt fimpplockarrekord genom att samla ihop 45 st nedstoppade fimpar i Säbysjöns fågeltornsgolv.

JOK-bladet tackar Nils för städinsatsen, samtidigt som vi gläds åt att ingen brand uppstod i tornet.

En ny gåsart **trädgås** håller på att etablera sig på Järvafältet. Trädgåsen avslöjas enklast på att den föredrar att häcka uppe i gamla ekar. Foto: Olle Bernard 2017.08.13.

